

Sygn. akt II CSK 263/19

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku T.P.
przy uczestnictwie B.Z.P., G.L., Z.J., D.J. i M.J.
o dział spadku po J.L. i zniesienie współwłasności,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 30 października 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 18 czerwca 2018 r., sygn. akt VII Ca (...),

- 1) odrzuca skargę kasacyjną;**
- 2) stwierdza, że uczestnicy ponoszą koszty postępowania kasacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 11 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy w K. ustalił skład spadku po J.L. (udział $\frac{1}{2}$ we własności nieruchomości stanowiącej gospodarstwo rolne o wartości 495.950 zł i środki pieniężne w kwocie 20.000 zł), określił wartość tego spadku łącznie na 515.950 zł (pkt I), oddalił wniosek o zaliczenie do spadku pożytków i dochodów z gospodarstwa rolnego oraz biżuterii (pkt II), podzielił między uczestnikami postępowania spadek oraz zniósł mającą źródło w spadkobranium współwłasność w nieruchomości wchodzącej w skład spadku, bez spłat i dopłat między współwłaścicielami i spadkobiercami (pkt III), oddalił wniosek o zaliczenie na schedę spadkową wnioskodawczyni kwoty 30.000 zł (pkt IV), podzielił między

uczestnikami środki pieniężne w kwocie 20.000 zł (pkt V) i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Postanowieniem z 18 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w K., na skutek apelacji uczestnika G.L., zmienił postanowienie Sądu Rejonowego z 11 sierpnia 2017 r. w części co do rozstrzygnięcia o sposobie podziału pomiędzy spadkobiercami i współwłaścicielami nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, bez spłat i dopłat, oznaczył odmienną niż Sąd Rejonowy datę, w której uczestnik powinien spłacić pozostałych spadkobierców w związku z przyznaniem mu środków pieniężnych w kwocie 20.000 zł i oddalił jego dalej idącą apelację.

Z zaakceptowanych przez Sąd Okręgowy ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że łączna wartość nieruchomości, której strony są współwłaścicielami w związku z dziedziczeniem po J.L. wynosi 991.900 zł. Wnioskodawczyni, której udział w spadku po J.L. wynosi 1/8, powinno z tego przyspaść 123.987 zł, w postaci wydzielonej z gospodarstwa rolnego nieruchomości o takiej wartości lub w postaci spłaty. Sąd Rejonowy przyznał wnioskodawczyni nieruchomość o takiej wartości w celu zaspokojenia jej roszczeń i tak samo postąpił Sąd Okręgowy, chociaż – w wyniku uwzględnienia apelacji uczestnika G.L. – zadecydował, że będzie to inna działka niż oznaczona przez Sąd Rejonowy.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego z 18 czerwca 2018 r. wnioskodawczyni określiła wartość przedmiotu zaskarżenia na 495.950 zł, a zatem odpowiadającą ustalonej przez Sądy *meriti* wartości podlegającego podziałowi gospodarstwa rolnego. Jej zarzuty i wnioski zmierzają do uchylenia pkt I.1 postanowienia Sądu Okręgowego i oddalenia apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego z 11 sierpnia 2017 r. Wnioskodawczyni kwestionuje w skardze kasacyjnej przesłanki, którymi Sąd Okręgowy uzasadnił opowiedzenie się za innymi niż Sąd Rejonowy wariantami podziału wchodzącego w skład spadku udziału we własności działek nr [...]1 i [...]2.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

O dopuszczalności skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie należy wnioskować na podstawie art. 519² § 4 pkt 4 k.p.c., w świetle którego skarga

kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 150.000 zł. W niniejszej sprawie Sądy *meriti* orzekały o zniesieniu współwłasności nieruchomości, której źródłem pomiędzy stronami było spadkobranie po J.L.. Udział G.L. we współwłasności dzielonych nieruchomości bezspornie wynosił 5/8, a wnioskodawczyni 1/8.

W postanowieniu z 23 marca 2018 r., I CZ 33/18, Sąd Najwyższy z odwołaniem się do licznych przykładów z wcześniejszego orzecznictwa, wyjaśnił, że w sprawach działowych obowiązek podania we wniosku o wszczęcie postępowania wartości przedmiotu sprawy (art. 511 w związku z art. 187 § 1 pkt 1 i art. 19 § 2 k.p.c.), a w apelacji - wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 368 § 2 w związku z art. 19 § 2 i art. 13 § 2 k.p.c.), został zmodyfikowany przez art. 684, art. 567 § 3 i art. 619 § 1 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, ustalenie wartości dzielonego majątku należy do sądu. Sąd *meriti* powinien więc zawsze tę wartość ustalić, działając z urzędu. Nigdy nie jest dla niego w tym względzie wiążące stanowisko współwłaścicieli (współuprawnionych). Powyższe odnosi się także do postępowania kasacyjnego, w którym sąd drugiej instancji, a następnie Sąd Najwyższy mają obowiązek zweryfikowania podanej przez skarżącego, zgodnie z art. 398⁴ § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., wartości przedmiotu zaskarżenia.

W sprawach działowych w razie zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy, wartość przedmiotu sporu wyznacza nie wartość całego dzielonego majątku, ale wartość konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego dotyczy środek odwoławczy i z reguły nie może przekraczać wartości udziału przysługującego skarżącemu uczestnikowi, chyba, że podważa on zasadę podziału, objęcie lub nie objęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenia nakładów. Wówczas wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 marca 2018 r., II CZ 6/18, z 6 listopada 2015 r., II CZ 76/15, z 21 maja 2015 r., IV CZ 12/15z 24 kwietnia 2013 r., IV CZ 36/13, z 26 lipca 2007 r., V CZ 66/07).

Skarżąca w niniejszej sprawie w istocie dąży do innego niż przyjęty przez Sąd Okręgowy fizycznego podziału dwóch działek wchodzących w skład

nieruchomości, której ona sama jest współwłaścicielką w 1/8 części, uczestnik G.L. w 5/8 części, a 2/8 części przypadają innym, niekwestionującym orzeczenia uczestnikom. Skarżąca nie kwestionuje też ustaleń co do wartości podlegającej podziałowi nieruchomości, co zresztą w postępowaniu kasacyjnym nie byłoby wprost możliwe. W tej sytuacji wartość jej interesu prawnego, do ochrony którego zmierza wniesiony środek zaskarżenia wynosi tyle, ile wart jest jej udział w spadku (123.987 zł) i nie przekracza 150.000 zł, co czyni skargę kasacyjną niedopuszczalną.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

as]

aj